

Monitoringcommissie Code Pensioenfondsen

Rapportage Naleving Code Pensioenfondsen over 2014

Inhoud

	Voorwoord	3
	Conclusies en aanbevelingen	4
1	Inleiding	6
2	Toelichting op de Code en de Commissie	9
2.1	Zelfregulering	10
2.2	De reikwijdte van de Code	10
2.3	De normen van de Code Pensioenfondsen	11
2.4	Monitoringcommissie Code Pensioenfondsen	11
3	Algemene ontwikkelingen t.a.v. Code-thema's	13
3.1	Initiatieven vanuit de pensioenfondsensector	14
3.2	Relevante regelgeving en ontwikkelingen	14
3.3	Activiteiten toezichhouders DNB en AFM	15
4	Werkwijze en activiteiten van de Commissie	17
4.1	Het onderzoek naar de rapportage over de naleving van de Code	19
4.2	Rondetafelbijeenkomsten met bestuurders en intern toezichhouders	18
5	Uitkomsten nalevingsonderzoek SEO Economisch Onderzoek	20
5.1	Algemeen beeld	21
5.2	Uitkomsten onderzoek SEO	21
6	De toekomst van de Code en werkprogramma 2015 en 2016	23
6.1	Toekomst van de Code	24
6.2	Werkprogramma 2015 en 2016	24
	Bijlagen	
1	Instellingsbesluit	27
2	Samenstelling Monitoringcommissie	30
3	Good practices uit rondetafels met bestuurders en leden intern toezicht 2015	31

Voorwoord

Het eerste rapport van de Monitoringcommissie geeft een breed overzicht van de wijze waarop, en de mate waarin de Code in de afgelopen periode is ingevoerd. De Code is algemeen bekend en wordt in vrijwel alle jaarverslagen behandeld. Enkele specifieke aandachtspunten zijn goed zichtbaar geworden. Ons is ook duidelijk geworden dat de gebruikte vorm van monitoren, te weten op basis van gepubliceerde documenten en uitingen, wellicht niet de meest geëigende wijze is om een code te beoordelen die juist gericht is op borging van kwaliteit. Kwaliteit van bestuur, van beleid en van gedrag zijn nauw met elkaar verweven en laten zich niet eenvoudig toetsbaar beschrijven.

Niettemin zijn wij verheugd dat wij kunnen constateren dat de Code algemeen bekend is en tot discussies en overleg leidt. Wij zijn voornemens het komend jaar de gesignaleerde positieve trends te helpen voortzetten. Meer tijd is nodig voor de verdere versterking van de diverse fondsorganen, zowel qua samenstelling als qua rolopvatting. De Monitoringcommissie rekent het zich tot haar taak om hierbij goede praktijken te signaleren en te delen.

Margot Scheltema

Voorzitter Monitoringcommissie Code Pensioenfondsen

Conclusies en aanbevelingen

Gemiddeld ligt de naleving van de Code - in het eerste jaar waarin rapportage verplicht is - hoog met 94%. Deze hoge naleving stemt de Commissie positief. Hiernaast constateert de Commissie ook dat een hoog percentage (88%) *impliciete* naleving behelst. Indien namelijk niet expliciet vast te stellen is dat een norm wordt nageleefd, wordt dit gecategoriseerd als impliciete toepassing. Dit is een direct gevolg van het 'pas-toe-of-leg-uit'-beginsel. De hoge mate van impliciete naleving geeft aanleiding om na te denken over de verbetermogelijkheden van het zicht op de feitelijke naleving door de pensioenfondsen enerzijds en de vormgeving van het nalevingsonderzoek door de Commissie anderzijds. De Commissie beoogt over de jaarverslagen 2015 een beter inzicht te krijgen in deze impliciete naleving, door middel van onder meer de onderstaande aanbevelingen.

De Monitoringcommissie ziet daarnaast op dit moment geen aanleiding om wijzigingen van de Code voor te stellen. De sector heeft tijd nodig om zich de Code eigen te kunnen maken.

Uit de rondetafelbijeenkomsten met bestuurders en intern toezicht-houders is naar voren gekomen dat de Code bewerkstelligd heeft dat bepaalde discussies gevoerd zijn, die anders wellicht achterwege zouden zijn gebleven. Op deze lijn wil de Commissie voortgaan.

De Monitoringcommissie komt hierbij tot de volgende conclusies en aanbevelingen:

De Monitoringcommissie constateert dat de naleving van norm 3, voor zover deze betrekking heeft op het opstellen van een missie, visie en strategie in 89% van de gevallen wordt nageleefd, waarvan 68% impliciete naleving betreft. De Monitoringcommissie beveelt aan dat pensioenfondsen meer aandacht besteden aan het expliciet formuleren van missie, visie en strategie. Zij dienen zich nadrukkelijk bewust te zijn en blijven van het belang om de opzet en werking van hun governance af te stemmen op de doelstellingen van hun fonds, binnen de beschikbare beleidsvrijheid. Hiervoor zullen het bestuur, het intern toezicht en het verantwoordingsorgaan ieder vanuit hun eigen rol verantwoordelijkheid dienen te nemen voor de naleving van de Code.

Conclusies en aanbevelingen

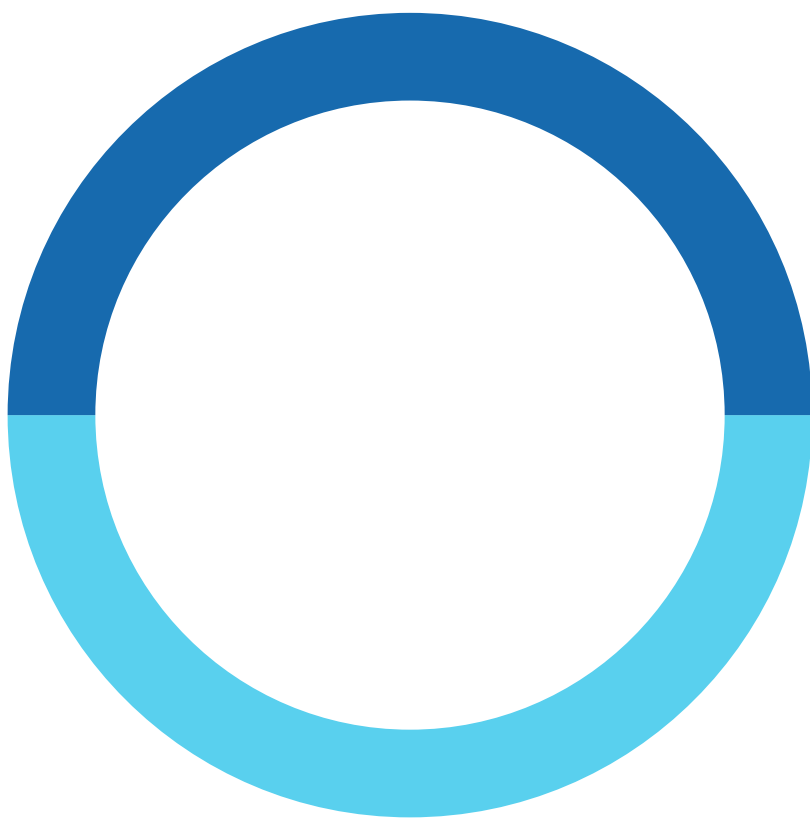
De Monitoringcommissie beveelt aan dat specifiek het intern toezicht zijn rol bij de naleving van de Code (norm 15) gedurende het jaar nader invult en evalueert en hierover rapporteert in het jaarverslag. Het intern toezicht - zeker de raad van toezicht - is hiertoe beter gepositioneerd dan de Monitoringcommissie. De prioriteiten zullen hierbij van fonds tot fonds verschillen. De Commissie zal in de loop van 2016 hierover ook direct in contact treden met het intern toezicht. Met het benadrukken van de rol van het intern toezicht wil de Commissie voorkomen dat de naleving van de Code een afvinkproces wordt, dan wel weinig toetsbaar omdat er niet expliciet gerapporteerd wordt over de naleving. Op deze wijze kan de Monitoringcommissie in de toekomst meer zicht krijgen op de kwaliteit van de naleving.

De Commissie beveelt aan dat het interne toezicht specifiek aandacht geeft aan wat de begrippen 'goed huisvaderschap' en 'evenwichtige belangenafweging' voor het fonds betekenen. Ook de interne cultuur verdient aandacht, waarbij het hebben van een functionerende klokkenluidersregeling en van goede klachtafhandeling bruikbare indicatoren zijn.

De Monitoringcommissie constateert dat de diversiteitsnormen slechts door een derde van de fondsen worden toegepast en dat de doelstellingen beperkt worden gehaald. Wel wordt er meer gerefereerd aan het thema diversiteit dan in de 'Nultoets' over de jaarverslagen 2013. De Commissie zal de ontwikkelingen met betrekking tot dit thema nauw blijven volgen. In het volgende nalevingsonderzoek zal dit onderwerp specifiek worden uitgevraagd.

Uit het nalevingsonderzoek blijkt dat bepaalde normen ten aanzien van verantwoording afleggen slechts door de helft van de pensioenfondsen wordt nageleefd via rapportage in het jaarverslag. Voorbeelden hebben betrekking op de verantwoording van het gevoerde beleid, de uitkomsten van dat beleid en de gemaakte beleidskeuzes. Ook hierbij zal het interne toezicht zijn rol moeten spelen, en daarbij bevorderen dat ook het verantwoordingsorgaan zijn rol binnen het fonds volledig invult.

1 Inleiding

De Monitoringcommissie Code Pensioenfondsen heeft de opdracht om jaarlijks de naleving van de Code Pensioenfondsen te onderzoeken.

Dit is de eerste rapportage van de Monitoringcommissie over de naleving van de Code op grond van de jaarverslagen 2014. De Code is op 6 september 2013 vastgesteld en op 1 januari 2014 in werking getreden. Per 1 juli 2014 is de Code wettelijk verankerd. Op 11 juni 2014 is de Monitoringcommissie geïnstalleerd door de Pensioenfederatie en Stichting van de Arbeid. Zij is benoemd voor de termijn waarbinnen drie nalevingsrapportages worden uitgebracht, hetgeen inhoudt tot 1 oktober 2018.

Voorafgaand aan deze rapportage heeft de Monitoringcommissie in 2014 ter voorbereiding van de rapportage, een inventariserend onderzoek laten uitvoeren naar de stand van zaken in de jaarverslagen 2013, de zgn. Nultoets¹. De Commissie is zich ervan bewust dat dit slechts een globaal beeld gaf van de stand van zaken, omdat de verplichting van pensioenfondsen om in het jaarverslag 2013 te rapporteren over de normen uit de Code nog niet van toepassing was en de Nultoets niet alle normen (te weten 34 van de 83) tot onderwerp van onderzoek had. Het doel van de Nultoets lag vooral in een eerste inzicht verkrijgen in de mate waarin pensioenfondsen eind 2014 in hun publieke uitingen melding maken van naleving van de normen zoals die in de Code zijn vastgelegd. Daarnaast bleek uit de Nultoets dat de omschrijving van sommige normen en de rapportageverplichting monitoring niet eenduidig meetbaar maakt. De Commissie heeft zijn voordeel gedaan met deze kennis bij de opzet en methodische aanpak van het nalevingsonderzoek.

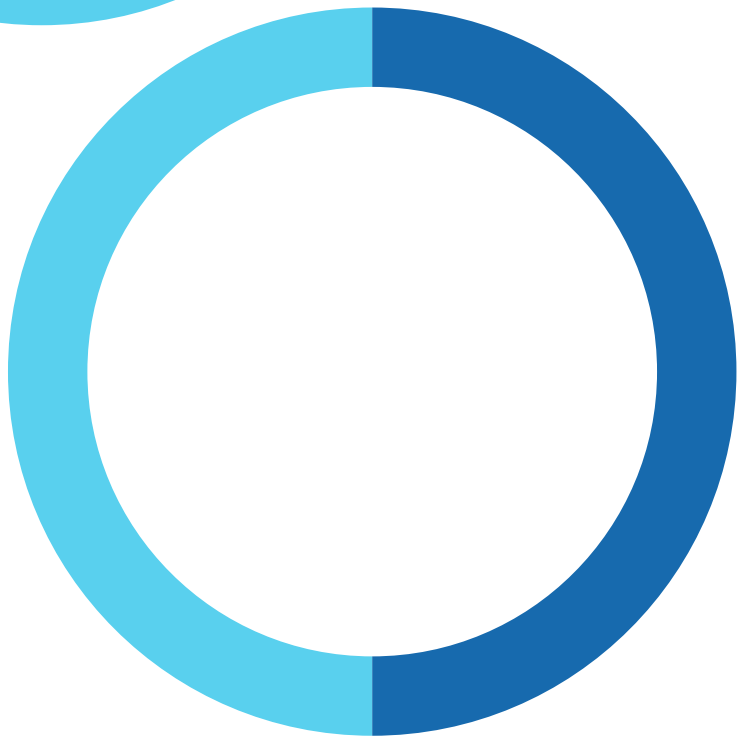
Dit rapport begint, na de conclusies en aanbevelingen, zoals hiervoor opgenomen, met een toelichting op de Code en de Monitoringcommissie. Daarna worden enkele algemene ontwikkelingen rond thema's die in de Code aan de orde komen besproken (hoofdstuk 3). Na meer specifiek ingegaan te zijn op de werkwijze en activiteiten van de Commissie (hoofdstuk 4), worden de bevindingen besproken (hoofdstuk 5).

1 Nultoets Code Pensioenfondsen over jaarverslagen 2013, Ecorys, 10 februari 2015

1

Daarbij komen het nalevingsonderzoek en de uitkomsten van de rondetafels met bestuurders en leden van het intern toezicht aan de orde. Afgesloten wordt in hoofdstuk 6 met een blik op de toekomst van de Code en het werkprogramma 2015 en 2016 van de Commissie.

2 Toelichting op de Code en de Commissie

2

2.1 Zelfregulering

De Code Pensioenfondsen is door de sector zelf opgesteld. De Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid hebben deze Code opgesteld om de verhoudingen binnen het pensioenfonds en de communicatie met de deelnemers transparanter te maken en bij te dragen aan het verder verbeteren van de kwaliteit van het functioneren van het pensioenfondsbestuur. De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft partijen hiertoe in het kader van het wetsvoorstel Versterking bestuur pensioenfondsen ook uitgenodigd. De Code komt voor pensioenfondsen in de plaats van de Principes voor goed pensioenfondsbestuur, die in december 2005 door de Stichting van de Arbeid in overleg met de sector en de Centrale Samenwerkende Ouderenorganisaties zijn opgesteld.

Met deze Code, de instelling van de Monitoringcommissie en de rapportage over de naleving van de Code wordt beoogd een bijdrage te leveren aan het vergroten van het vertrouwen in de pensioenfondsensector. Er wordt terecht verwacht dat een pensioenfonds - in een complexe omgeving - het hem toevertrouwde geld goed beheert en de belangen van alle betrokkenen evenwichtig afweegt. Betrokkenheid van al degenen die een rol spelen bij het pensioenfonds is hierbij essentieel.

2.2 De reikwijdte van de Code

De Code is van toepassing op alle pensioenfondsen: bedrijfstakpensioenfondsen, ondernemingspensioenfondsen en beroepspensioenfondsen met een statutaire zetel in Nederland.

De Code is in 2013 bij algemene maatregel van bestuur² aangegeven als principes voor goed pensioenfondsbestuur als bedoeld in artikel 33, tweede lid, van de Pensioenwet en artikel 42, tweede lid, van de Wet verplichte beroepspensioenregeling en dus wettelijk verankerd. De rapportageplicht geldt voor alle pensioenfondsen die onder de Pensioenwet vallen, dus niet alleen voor de fondsen die lid zijn van de Pensioenfederatie.

² Staatsblad 2013, 581 (Besluit van 18 december 2013 tot wijziging van het Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling en het Handelsregisterbesluit 2008 in verband met de Wet versterking bestuur pensioenfondsen en enige andere wijzigingen)

2

2.3 De normen van de Code Pensioenfondsen

De normen in de Code zijn een aanvulling op wet- en regelgeving. Een belangrijk thema als 'geschiktheid' is bijvoorbeeld in wet- en regelgeving al inhoudelijk uitgewerkt. In de Code leest u daarom meer de procedurele kant hiervan. De normen in de Code zijn weliswaar leidend, maar laten ruimte voor de eigen verantwoordelijkheid van het pensioenfondsbestuur in de (beleids)keuzes die het maakt. Het doel van de Code is het bewustzijn van 'goed pensioenfondsbestuur' te *stimuleren* bij bestuurders, leden van het intern toezicht, het VO en het BO; het gaat om de eigen overtuiging.

De pensioenfondsen mogen deze Code naleven volgens het 'pas-toe-of-leg-uit'-beginsel. Dit betekent dat een pensioenfonds de normen van de Code toepast of in het jaarverslag motiveert waarom het een norm niet (volledig) toepast. Afwijken van de norm is dus mogelijk, als daar een goede reden voor is. Hoe het pensioenfonds de normen toepast, hangt mede af van zijn activiteiten en overige specifieke kenmerken. De Code geldt namelijk voor alle soorten pensioenfondsen. Het type pensioenfonds, de bestuursstructuur of het type regeling (DB of DC) kan verschillen, maar ook bijvoorbeeld de omvang van het vermogen en/of de deelnemersaantallen en -samenstelling.

2.4 Monitoringcommissie Code Pensioenfondsen

De Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid hebben een Monitoringcommissie ingesteld. Deze Commissie ziet toe op de naleving van de Code. In de Monitoringcommissie zitten vier onafhankelijke deskundigen en een adviseur uit de sector. De Monitoringcommissie richt zich op de volgende taken:

- bevorderen dat de Code actueel en bruikbaar is;
- jaarlijks inventariseren hoe en in hoeverre pensioenfondsen de normen van de Code naleven;
- ontwikkelingen signaleren;
- aanbevelingen doen over aanpassing van de Code;
- verslag van bevindingen aanbieden aan de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid en toezenden aan de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

2

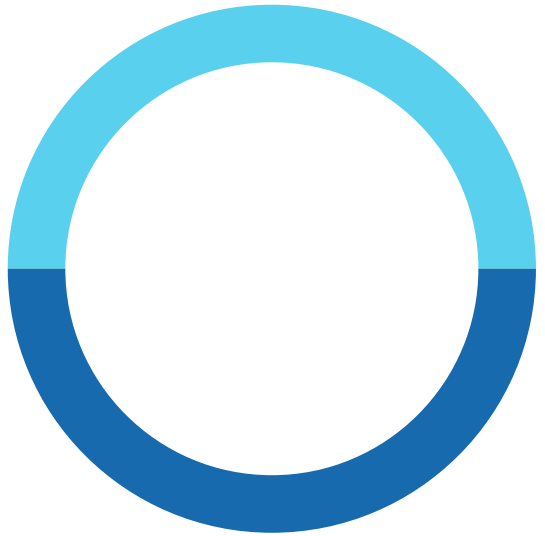
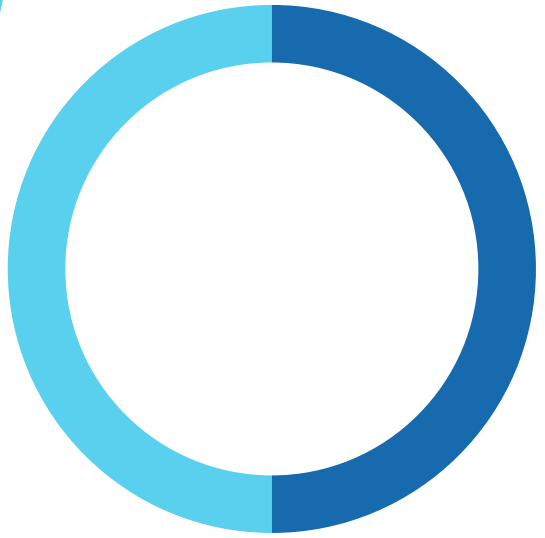
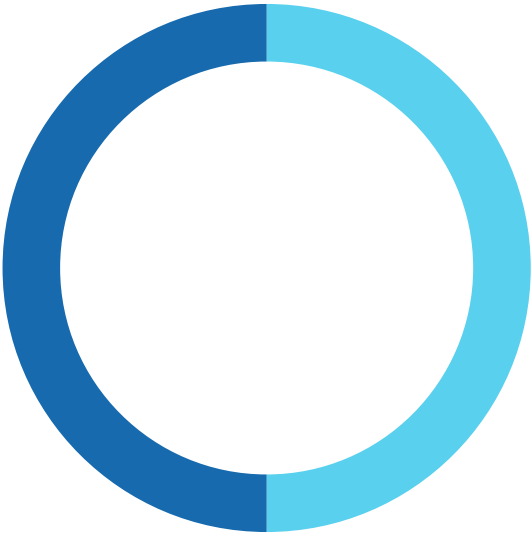
In dit rapport legt de Commissie verantwoording af over hoe zij deze taken in 2015 heeft ingevuld.

In 2015 zijn de activiteiten van de Monitoringcommissie gefinancierd uit de begroting van de Pensioenfederatie.

Het instellingsbesluit van de Monitoringcommissie treft u aan in bijlage 1.

De samenstelling van de Monitoringcommissie is opgenomen in bijlage 2.

3 Algemene ontwikkelingen ten aanzien van Code-thema's

3

3.1 Initiatieven vanuit de pensioenfondssector

De Pensioenfederatie hecht grote waarde aan de verdere optimalisering van de governance van pensioenfondsen. In dat kader publiceert zij geregeld handreikingen, handleidingen en andere service-documenten³ om de sector behulpzaam te zijn bij het besturen van het fonds. Voorts wordt informatie gedeeld op de website en op themabijeenkomsten.

Toezichthouders bij pensioenfondsen hebben een vereniging opgericht, de VITP (beroepsvereniging van, voor en door intern toezichthouders in de pensioensector). Deze vereniging heeft een eigen code vastgesteld voor intern toezichthouders. Met deze code beoogt VITP een bijdrage te leveren aan het optimaliseren van intern toezicht bij pensioenfondsen en daarmee aan de kwaliteit van en het vertrouwen in pensioenfondsen.

3.2 Relevante regelgeving en ontwikkelingen

Op 1 juli 2014 is de Wet versterking bestuur pensioenfondsen in werking getreden. Voor fondsen betekent dit onder meer dat:

- pensioengerechtigden in alle fondsen vertegenwoordigd moeten zijn in het bestuur, dan wel in het belanghebbendenorgaan
- er vijf bestuursmodellen beschikbaar zijn
- taken en verantwoordelijkheden van de fondsorganen zijn verduidelijkt en versterkt

Op 1 januari 2015 is de nieuwe wet Financieel Toetsingskader in werking getreden. Het nieuwe FTK beoogt pensioencontracten completer te maken doordat pensioenfondsbesturen vooraf hun indexatiebeleid, premiebeleid en financieel crisisplan moeten vastleggen. Door financiële schokken gelijkmatiger te spreiden wordt het prudentiële kader voor pensioenfondsen bovendien stabiel.

3 O.a. Handreiking Code Pensioenfondsen, Handreiking geschikt pensioenfondsbestuur, Modelgedragscode, documenten in het kader van compliance, Aanbevelingen uitvoeringskosten, Handreiking pensioencommunicatie 2015, Aanbevelingen Vergoedingen vermogensbeheer.

3

3.3 Activiteiten toezichthouders DNB en AFM

3.3.1 DNB

De algemene taak van DNB en de specifieke aandachtspunten raken de taak van de Monitoringcommissie om bij te dragen aan de optimalisering van de governance van pensioenfondsen. De naleving van de normen uit de Code vindt plaats binnen de brede context waarbinnen pensioenfondsen functioneren. Onderstaand wordt kort ingegaan op de raakvlakken.

DNB geeft aan dat het Nederlandse pensioenstelsel internationaal gezien goed is, maar is van oordeel dat fundamentele veranderingen nodig zijn om de toekomstbestendigheid van het stelsel te waarborgen. Ook dit bepaalt de context van pensioenfondsen. DNB geeft aan dat voor het herstel van vertrouwen naast het nieuw FTK, transparantie en integriteit belangrijke voorwaarden zijn voor een duurzame financiële sector. Zij constateert dat de eerste stappen daarin zijn gezet. De nieuwe kaders voor pensioenfondsen zorgen voor meer financiële soliditeit van de fondsen en evenwicht in de belangenafweging tussen de verschillende stakeholders.

Ook heeft DNB zich georiënteerd op de mogelijkheden om de zogenoemde ESG-risico's op te nemen in de toezichtaanpak. Pensioenfondsen zijn op grond van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen verplicht om jaarlijks te rapporteren over hun beleid ten aanzien van verantwoord beleggen. DNB ziet een maatschappelijke rol voor pensioenfondsen om hierover met hun deelnemers in gesprek te gaan. DNB is in 2015 gestart met een onderzoek. De resultaten worden in 2016 verwacht.

De wettelijke toetsingen van DNB van de geschiktheid en de betrouwbaarheid van beleidsbepalers bij pensioenfondsen worden als een belangrijk instrument gezien om de kwaliteit van het bestuur bij de fondsen - en daarmee het vertrouwen in de sector - te waarborgen. Het oordeel van DNB over geschiktheid van een kandidaat gaat naast de individuele geschiktheid ook over de samenstelling en de kwaliteit van het collectief.

3

Daarnaast heeft DNB het afgelopen jaar verschillende onderzoeken gedaan op het terrein van de governance: risicobeheersing belangenverstrengeling, vermogensbeheerkosten, integriteitsrisicoanalyse, gedrag en cultuur in de financiële sector.

De bovengenoemde onderwerpen, integriteit, duurzaamheid en geschiktheid én de beschreven onderzoeken zijn ook concrete onderwerpen waarover in de Code normen zijn gesteld.

3.3.2 AFM

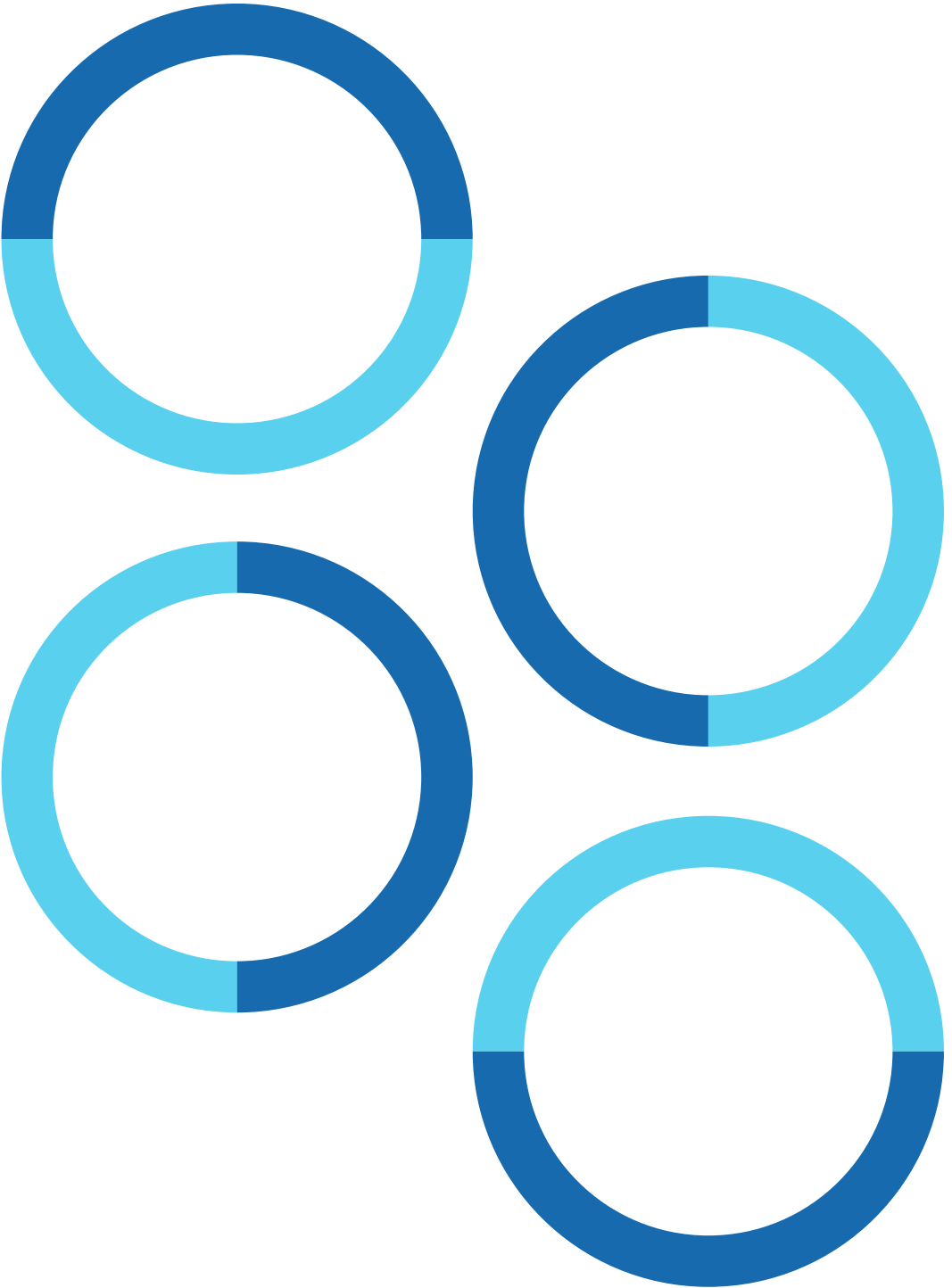
Naast DNB zijn er ook bij de AFM - als gedragstoezichthouder - activiteiten die een relatie hebben met de Code Pensioenfondsen.

De AFM houdt toezicht op en doet onderzoek naar de informatie/communicatie van pensioenfondsen. Daarnaast vallen pensioenuitvoerders ook onder het effectentypisch gedragstoezicht, dat toeziet op het omgaan met voorwetenschap en privétransacties en het beheersen van belangenverstrengeling.

De nieuwe Wet op de pensioencommunicatie is basis voor het toezicht van de AFM. Een van de doelstellingen van de nieuwe wet is geweest om de communicatievereisten te laten aansluiten bij inzichten uit de gedragseconomie. De AFM constateert dat het belang van goede pensioencommunicatie verder is aangejaagd door de verslechterde financiële situatie van pensioenfondsen.

De onderzoeken van de AFM hebben geen directe relatie met de normen uit de Code, maar hebben wel betrekking op thema's die pensioenfondsen in hun communicatiebeleid zullen betrekken.

4 Werkwijze en activiteiten van de Commissie

4

4.1 Het onderzoek naar de rapportage over de naleving van de Code

De Monitoringcommissie heeft SEO Economisch Onderzoek in juni 2015 opdracht verleend onderzoek te doen naar de naleving van de Code Pensioenfondsen. Het betreft deskresearch over de jaarverslagen 2014 en andere openbare bronnen, zoals statuten, gedragscodes en de websites van pensioenfondsen. In totaal zijn 189 pensioenfondsen meegenomen in het onderzoek. Deze steekproef is in hoge mate representatief voor de gehele populatie van pensioenfondsen, in termen van pensioenvermogen, deelnemers en pensioengerechtigden, alsook naar fondstypen en bestuursmodellen. De reden dat niet alle pensioenfondsen bij het onderzoek zijn betrokken is gelegen in het feit dat op het moment van start van het onderzoek niet alle jaarverslagen beschikbaar waren.

In het jaarverslag over boekjaar 2014 leggen pensioenfondsen voor het eerst verantwoording af over de naleving van de Code. Het eerste formele nalevingsonderzoek is daarom over dit verslagjaar verricht: in dit onderzoek zijn alle normen meegenomen.

Het doel van het onderzoek is om na te gaan in hoeverre de fondsen de Code Pensioenfondsen naleven en hoe zij dit doen.

De eerste rapportage van de Monitoringcommissie is gericht op het doen van aanbevelingen over de wijze waarop pensioenfondsen de normen uit de Code toepassen. De Monitoringcommissie heeft gezien of de naleving door de pensioenfondsen bijdraagt aan het verbeteren van de governance. Voorts wil de Monitoringcommissie Code Pensioenfondsen ondersteunen bij de verdere implementatie van de Code en de wijze waarop over de naleving hiervan wordt gerapporteerd.

De Commissie heeft bijzondere aandacht geschonken aan de situaties waarin pensioenfondsen gebruik maken van de mogelijkheid om af te wijken van een norm en de wijze waarop pensioenfondsen deze afwijkingen motiveren.

4

4.2 Rondetafelbijeenkomsten met bestuurders en intern toezichthouders

De Monitoringcommissie heeft vier rondetafelbijeenkomsten georganiseerd: twee met pensioenfondsbestuurders en twee met leden van het intern toezicht. Hierbij was sprake van een brede afspiegeling van fondsen naar omvang, bestuursvorm en type.

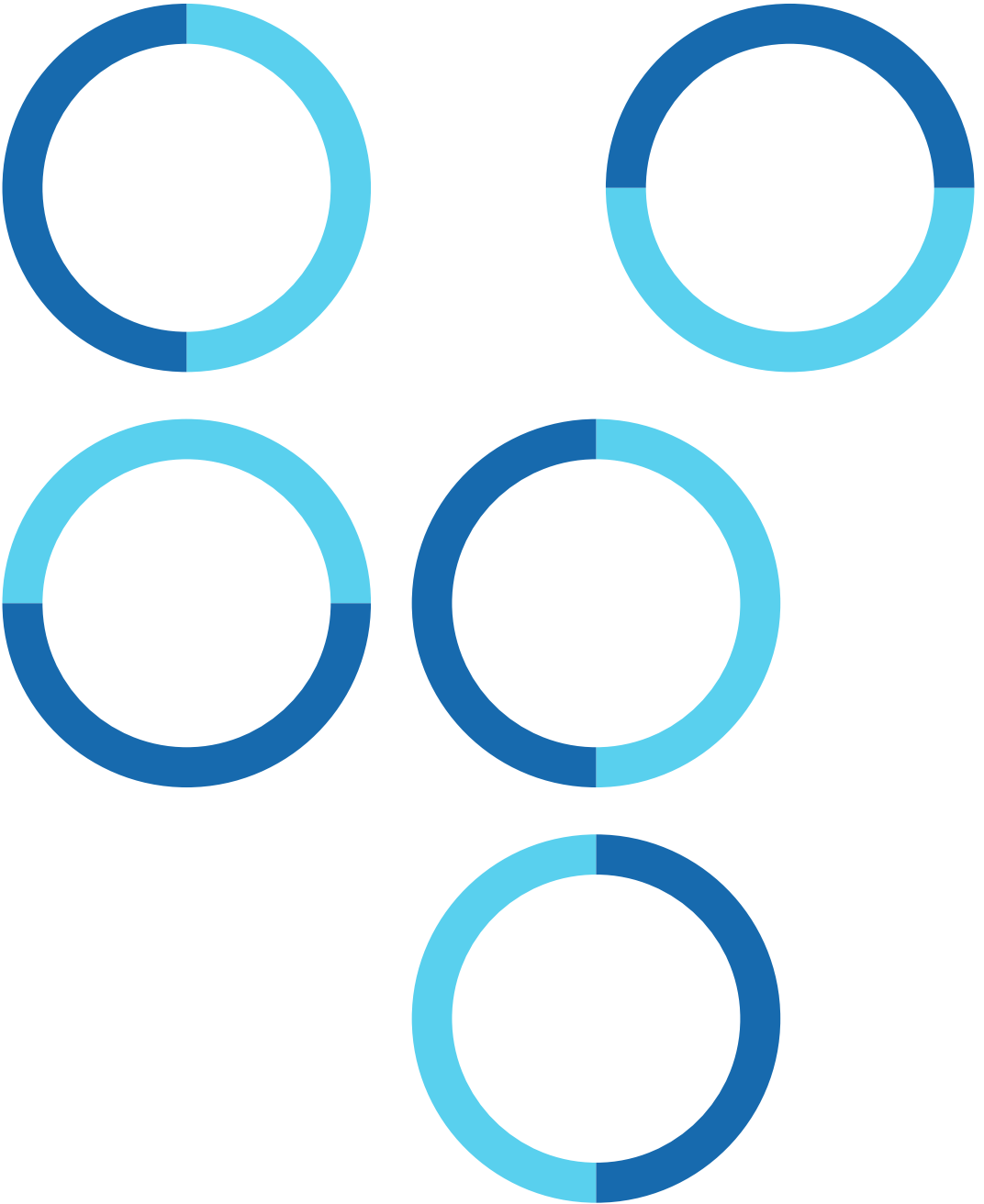
Tijdens deze bijeenkomsten heeft de Commissie met de deelnemers gesproken over de ervaringen met de naleving van de Code, de positieve bevindingen en de eventuele knelpunten of omissies. Er is zowel gesproken over de inhoudelijke aspecten als over de opzet en werkbaarheid van de Code Pensioenfondsen. Ook over de wijze van rapporteren over de naleving is gesproken.

Deze rondetafelbijeenkomsten zijn naast het nalevingsonderzoek een belangrijke bron van informatie gebleken voor de Monitoringcommissie.

Aan de orde is geweest de vraag wat van de Monitoringcommissie verwacht wordt en welke verwachtingen bestaan over de wijze van monitoring. Hieruit kwam naar voren dat men behoefte had aan het onderling delen van good practices, ook om te zorgen dat de naleving geen afvinkexercitie wordt. Voorbeelden zijn de manier en plek van rapporteren en de rol van het intern toezicht hierbij. Er is geen animo voor het hanteren van verplichte sjablonen voor rapportage. Naar aanleiding van de vraag naar de werking van de Code in de praktijk kwam naar voren dat het van belang is dat er zowel in processen als procedures aandacht besteed wordt aan de normen. Als het intern toezicht de bevindingen bijvoorbeeld helder onderbouwt, wordt de kans op opvolging hiervan vergroot. Maar ook het belang van elkaar aanspreken op (nieuw) gedrag kwam uit de discussie naar voren. Een overzicht van good practices is in bijlage 3 opgenomen.

Uit de discussie over de vorm en inhoud van de Code bleek dat men het handelen in de 'geest van de Code' misschien nog wel belangrijker vond dan de 'formele' naleving van de normen. Men zou een bondiger Code op prijs stellen, waarbij verschillende typen normen meer onderscheiden worden. Wel werd geconstateerd dat de Code op dit moment al zorgt voor meer bewustwording en aanknopingspunten voor discussie.

5 Uitkomsten nalevings- onderzoek SEO Economisch Onderzoek⁶

⁶ Het rapport van SEO Economisch Onderzoek 'Naleving Code Pensioenfondsen' is opgenomen op www.mcpf.nl

5

5.1 Algemeen beeld

In het onderzoek van SEO is er van uitgegaan dat er van naleving sprake is als vast te stellen is dat een norm wordt toegepast of als vastgesteld kan worden dat er gemotiveerd wordt afgeweken. Omdat niet voor alle normen een rapportage- en vastleggingsvoorschrift geldt, is voor de overige situaties naleving *verondersteld* (impliciete toepassing).

De gemiddelde naleving van de Code ligt in 2014 op 94%. Dat is hoog. Conform het 'pas-toe-of-leg-uit'-beginsel is dit percentage een optelsom van toepassing enerzijds en gemotiveerde afwijking anderzijds.

5.2 Uitkomsten onderzoek SEO

In 92% van de gevallen is sprake van toepassing en in 2% van de gevallen is sprake van gemotiveerde afwijking. Geconstateerd wordt dat bij de 2% een deel van de pensioenfondsen een belofte heeft geformuleerd ten aanzien van naleving in de toekomst.

De spreiding in toepassing en naleving van norm tot norm en tussen de verschillende thema's is groot. Als gekeken wordt naar de naleving van de *algemene thema's* uit de Code valt bijvoorbeeld op dat de helft van de fondsen geen verantwoording aflegt over de vraag of en in hoeverre de gestelde doelen van het fonds bereikt zijn (norm 18). Bij veel normen in deze categorie is het percentage impliciete naleving erg hoog.

Bij de normen over *inrichting en organisatie* wijkt het beeld niet veel af. Naleving hoog, maar veel niet 'traceerbaar'. Een opvallend minder goed nalevingspercentage betreft het thema diversiteit. Meer dan de helft van het aantal onderzochte fondsen voldoet niet aan de norm om concrete stappen te zetten om diversiteit te bevorderen en hiervoor een tijdsplanning te maken. Een diversiteitsbeleid blijkt er in ca. 85% van de gevallen wel te zijn.

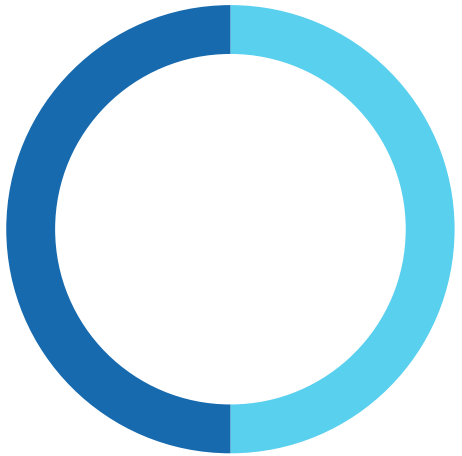
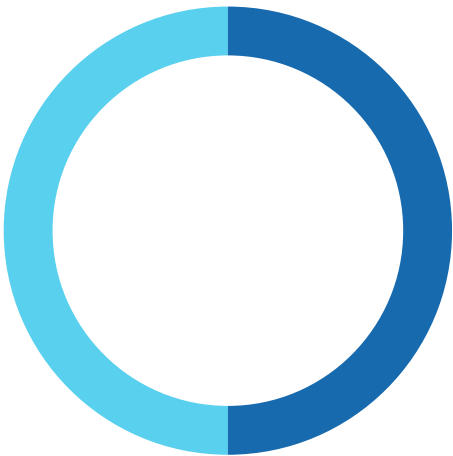
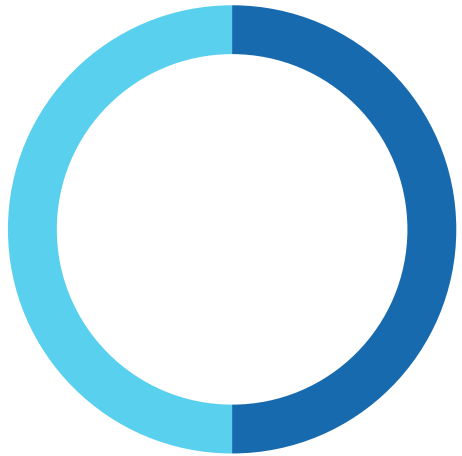
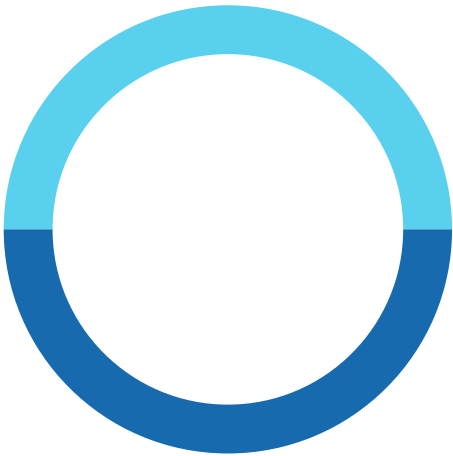
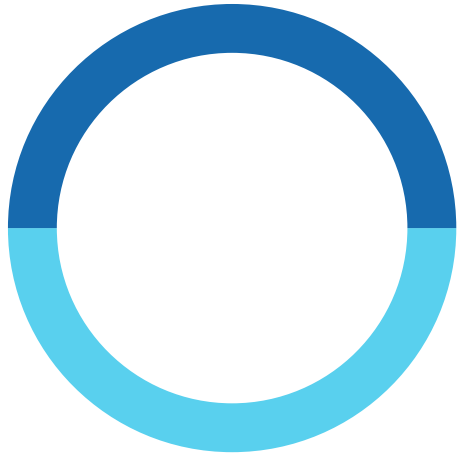
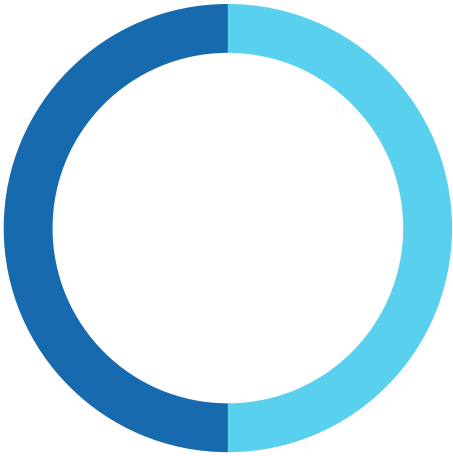
Het onderzoek heeft de Monitoringcommissie goed inzicht gegeven in het feit dat vaak niet goed te distilleren is of een pensioenfonds niets doet of er slechts niets over zegt in het jaarverslag of andere stukken.

5

Dit is voor de Commissie aanleiding om de rol van het intern toezicht bij de naleving te benadrukken. Zij zitten dicht op het fonds en kunnen in gesprek met het bestuur de (wijze van) naleving bespreken en hierover in zijn eigen bevindingen verslag uitbrengen. Deze rol sluit ook goed aan bij het belang van de Code om een bijdrage te leveren aan het optimaliseren van de governance. Het naleven van de 'geest van de Code' staat boven 'afvink-naleving'. In dialoog kan dit veel beter beoordeeld worden.

SEO heeft op verzoek in zijn onderzoek ook een aantal lessen en aanbevelingen opgenomen. Zo kunnen sommige normen concreter gemaakt, aangescherpt of vereenvoudigd worden. Andere normen zijn lastig op toepassing te controleren, omdat er geen vastleggingsvoorschriften zijn. Deze elementen zal de Commissie in 2016 betrekken bij het doen van aanbevelingen over wijziging van de Code Pensioenfondsen.

6 De toekomst van de Code en werkprogramma 2015 en 2016

6

6.1 Toekomst van de Code

De Monitoringcommissie Code Pensioenfondsen heeft besloten na dit eerste formele rapport nog niet met voorstellen tot wijziging van de Code te komen. De Commissie wil de sector de tijd geven op zoek te gaan naar de optimale vorm waarin de normen kunnen worden geïmplementeerd. Nadrukkelijk acht de Commissie dit een verantwoordelijkheid van alle organen van het pensioenfonds, ieder vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid. De veelheid aan eisen die de afgelopen jaren aan pensioenfondsen zijn opgelegd kan het risico met zich meebrengen dat er veel papieren exercities plaatsvinden. Belangrijker is dat de *discussie* binnen het bestuur en met de andere organen over de doelstellingen van de regels en normen voldoende plaatsvindt. Graag gaat de Monitoringcommissie uit van vertrouwen in de sector en de kracht van de dialoog. Tussen de organen binnen het pensioenfonds, tussen pensioenfondsen onderling en ook met de Monitoringcommissie.

6.2 Werkprogramma 2015 en 2016

2015

In 2015 hebben zes reguliere vergaderingen plaatsgevonden en vier bijeenkomsten in het kader van het nalevingsonderzoek. Tevens zijn (kennismakings)gesprekken gevoerd met de toezichthouders, de opdrachtgevers en stakeholders als de VITP en de NBA. Voorts is de Monitoringcommissie naar buiten getreden op enkele congressen.

Daarnaast zijn vier rondetafels georganiseerd met bestuurders van pensioenfondsen en leden van het intern toezicht.

2016

Het komende jaar zullen naast commissievergaderingen, bijeenkomsten in het kader van het nalevingsonderzoek en de rondetafels, overleg met de toezichthouders en opdrachtgevers ook bezoeken gebracht worden aan een aantal pensioenfondsen. Op deze wijze wil de Monitoringcommissie haar beeld van de sector nader verdiepen.

In 2016 zal de aandacht uitgaan naar een meer themagerichte monitoring. In dat kader wil de Commissie over de jaarverslagen 2015 een beter inzicht krijgen in de betekenis van wat in het SEO-onderzoek

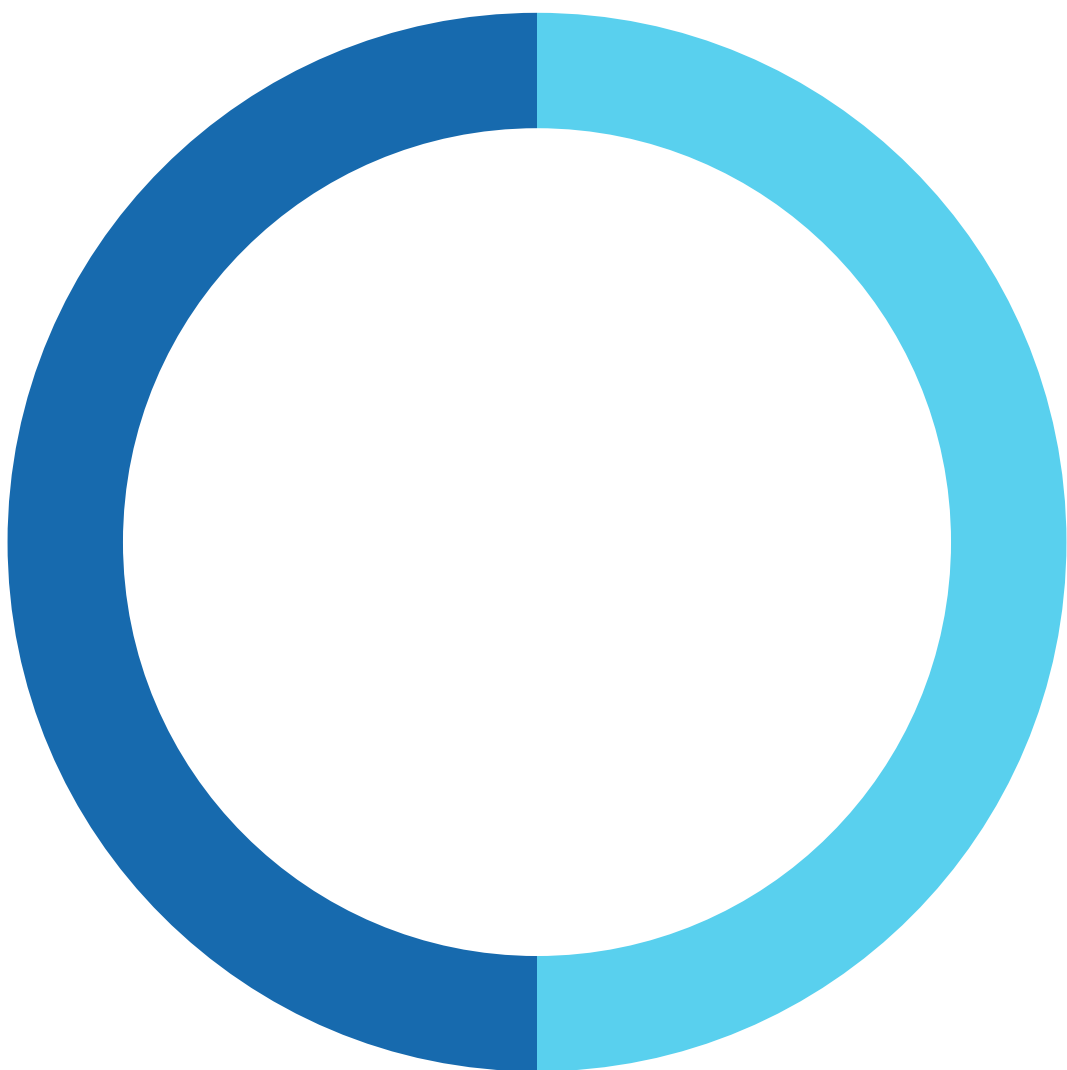
6

als impliciete naleving is gerapporteerd, door middel van een aantal aanbevelingen die hier kort worden benoemd.

- 1 Besteed als pensioenfondsbestuur meer aandacht aan het expliciet formuleren van missie, visie en strategie.
- 2 Betrek als intern toezicht expliciet de naleving van de Code bij de uitoefening van de taak.
- 3 Geef hierbij specifiek aandacht aan de begrippen 'goed huisvaderschap' en 'evenwichtige belangenafweging'.
- 4 Besteed als pensioenfondsbestuur meer aandacht aan de diversiteitsnormen.
- 5 Besteed als pensioenfondsbestuur meer aandacht aan het afleggen van verantwoording in het jaarverslag.

Voorts zullen naar verwachting in 2016 aanbevelingen gedaan worden door de Commissie over aanpassingen van de Code Pensioenfondsen.

Bijlagen

Bijlage 1

Gezamenlijk besluit van de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid, houdende instelling van de Monitoringcommissie Code Pensioenfondsen

De Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid;

Gelet op artikel 2, eerste lid, van de Wet vergoedingen adviescolleges en commissies;

Overwegende dat het wenselijk is een Monitoringcommissie Code Pensioenfondsen in te stellen, die tot taak heeft de actualiteit en bruikbaarheid van de Code Pensioenfondsen te bevorderen;

Besluit:

Artikel 1

In dit besluit wordt verstaan onder commissie: de Monitoringcommissie Code Pensioenfondsen.

Artikel 2

- 1 Er is een Monitoringcommissie Code Pensioenfondsen.
- 2 De commissie heeft tot taak de actualiteit en bruikbaarheid van de op grond van artikel 33, tweede lid van de Pensioenwet bij algemene maatregel van bestuur aangewezen gedragscode, de Code Pensioenfondsen, te bevorderen.
- 3 De commissie voert haar taak onder meer uit door:
 - a bevorderen dat de Code actueel en bruikbaar is;
 - b jaarlijks inventariseren op welke wijze en in welke mate pensioenfondsen de normen van de Code naleven;
 - c ontwikkelingen signaleren;
 - d aanbevelingen doen over aanpassing van de Code;
 - e verslag van bevindingen aanbieden aan de Pensioenfederatie, de Stichting van de Arbeid en de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Bijlage 1

Artikel 3

- 1 De Commissie bestaat uit een voorzitter, vier andere leden en een adviseur uit de sector.
- 2 De voorzitter en de andere leden worden gezamenlijk door de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid benoemd voor de termijn waarbinnen drie nalevingsrapportages worden uitgebracht, hetgeen inhoudt tot 1 oktober 2018. De leden zijn herbenoembaar. De voorzitter, de andere leden en de adviseur kunnen door de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid gezamenlijk worden geschorst en ontslagen.
- 3 De voorzitter, de andere leden en de adviseur worden benoemd op basis van hun deskundigheid en ervaring vanuit verschillende sectoren.
- 4 Indien een lid of de adviseur gedurende de in het tweede lid genoemde termijn terugtreedt of wordt ontslagen, treedt de opvolger die wordt benoemd ter vervulling van de opengevallen plaats af op het tijdstip waarop degene in wiens plaats hij of zij is benoemd, had moeten aftreden.
- 5 De leden brengen op persoonlijke titel hun kennis en ervaring in en treden niet op als vertegenwoordiger van een specifieke belangengroep.

Artikel 4

- 1 De Commissie stelt haar eigen werkwijze schriftelijk vast.
- 2 De Commissie wordt ondersteund door een secretariaat vanuit de Pensioenfederatie.
- 3 Het beheer van de bescheiden betreffende de werkzaamheden van de Commissie geschiedt op overeenkomstige wijze als bij de Pensioenfederatie. De bescheiden worden na beëindiging van de werkzaamheden van de Commissie bewaard in het archief van de Pensioenfederatie.
- 4 De Commissie verstrekt desgevraagd aan de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid de voor de uitoefening van zijn taak benodigde inlichtingen. De Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid kunnen inzage vorderen van zakelijke gegevens en bescheiden, voor zover dat voor de invulling van zijn taak redelijkerwijs nodig is.

Bijlage 1

Artikel 5

De leden en adviseur van de Commissie ontvangen een vergoeding op basis van vacatiegeld, conform het Besluit vergoedingen adviescolleges en commissies (Stb.2009, nr.50) en reiskosten.

Artikel 6

Ter gelegenheid van de instelling van de Commissie worden voor een periode van vier jaar tot lid van de Commissie benoemd:

- a drs. M.A. Scheltema, te Den Haag, tevens voorzitter;
- b drs. C.M.L. Hijmans van den Bergh MBA
- c prof. dr. M. Lückcrath-Rovers
- d prof. dr. P. Schnabel
- e drs. J.S.T. Tiemstra

Als adviseur, een deskundige uit de pensioenfondssector, wordt benoemd:

drs. A.J.M. Sibbing

Artikel 7

De Monitoringcommissie is ingesteld vanaf de dagtekening van dit besluit.

Artikel 8

Dit besluit wordt aangehaald als: Instellingsbesluit Monitoringcommissie Code Pensioenfondsen.

Pensioenfederatie

Stichting van de Arbeid

Den Haag, 11 juni 2014

Bijlage 2

Samenstelling Monitoringcommissie

Leden

drs. M.A. (Margot) Scheltema, voorzitter
drs. C.M.L. (Cateautje) Hijmans van den Bergh MBA
prof. dr. M. (Mijntje) Lückerath-Rovers
prof. dr. P. (Paul) Schnabel (tot november 2015)
drs. J.S.T. (Tjalling) Tiemstra

Adviseur, deskundige uit de pensioensector

drs. A.J.M. (Loek) Sibbing

Secretaris

mr. M.J. (Mila) Hoekstra (Pensioenfederatie)

Bijlage 3

Overzicht van de good practices, zoals door participanten van de rondetafels met bestuurders en toezichthouders naar voren gebracht

Voor pensioenfondsen

- De naleving van de Code helder vormgeven in een document met kleuren (groen/oranje/rood) voor de mate van naleving en met een toelichting. Ook groen toelichten, omdat dit in de tijd kan veranderen.
- Ruime aandacht besteden aan de rolverdeling tussen bestuur, intern toezicht en verantwoordingsorgaan.
- Voor alle organen geldt dat expliciet de focus op het belang van de deelnemers gelegd moet worden.
- Om de verschillende rollen goed te kunnen spelen is het van belang om elkaar ook op de hoogte te houden, bijvoorbeeld door 4x per jaar informeel overleg tussen (de voorzitter van) het bestuur en (de voorzitter van) het verantwoordingsorgaan te organiseren.
- Elkaar aanspreken op (nieuw) gedrag.
- Niet elk jaar de samenstelling van de visitatiecommissie wijzigen.
- De raad van toezicht zet zelf een aantal thema's op de agenda voor het overleg met het bestuur en maakt een eigen plan van aanpak met normstellingen.
- Goede onderbouwing door het intern toezicht van zijn bevindingen en aanbevelingen kan de naleving van de Code door het bestuur bevorderen.
- Bij het bepalen van de benoemingstermijnen en het rooster van aftreden rekening houden met de balans tussen continuïteit en vernieuwing.
- Diversiteit:
 - afspreken dat herbenoemingen niet vanzelfsprekend zijn, omdat een vacature de kans biedt om aan diversiteitsdoelstellingen te gaan voldoen;
 - in profielen rekening houden met diversiteit;
 - opleiding voor jongeren organiseren om hen voor te bereiden op posities binnen het pensioenfonds.
- De kwaliteit van het afleggen van verantwoording door het bestuur verbeteren door het stellen van concrete doelen en het toetsen daarvan.

Bijlage 3

Voor Monitoringcommissie

- Toetsing van de naleving mede vormgeven via interviews met bestuur en directie van pensioenfondsen.
- Brede kennissessies met sociale partners en externen.

Colofon

Contactinformatie

Monitoringcommissie Code Pensioenfondsen

Prinses Margrietplantsoen 90

2595 BR Den Haag

T +31 (0)70 76 20 220

info@mcpf.nl

www.mcpf.nl

Den Haag, januari 2016

© Overname van tekst(delen) uit dit nalevingsrapport is mogelijk na toestemming van de Monitoringcommissie Code Pensioenfondsen. Aan de inhoud van deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend.

